

Učenie a podmieňovanie

Definícia:

Učenie: relatívne **trvalá zmena správania**, ktorá vzniká ako dôsledok skúsenosti

Úloha:

- ▶ Ako naučiť psa chodiť na záchod von?
- ▶ Ako naučiť dieťa po sebe umývať riad?

Učenie: typy

- ▶ Neasociatívne:
 - Habituácia
 - Senzibilizácia
- ▶ Asociatívne
 - Klasické podmieňovanie
 - Inštrumentálne (operacionálne) podmieňovanie
- ▶ Komplexné
 - Latentné
 - Učenie vhládom
 - Observačné učenie

Neasociatívne učenie

Habituácia

- ▶ Zníženie behaviorálnej odozvy na nepodstatný podnet

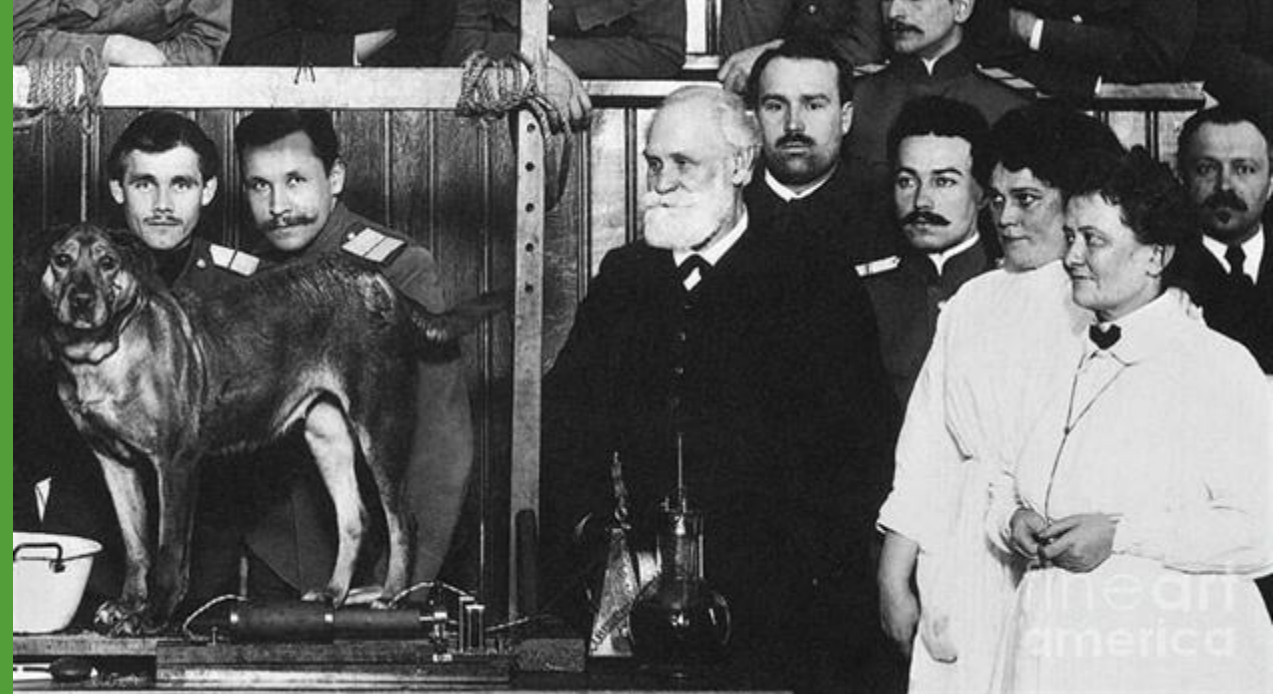

Senzibilizácia

- ▶ Zvýšenie behaviorálnej odozvy na silný podnet

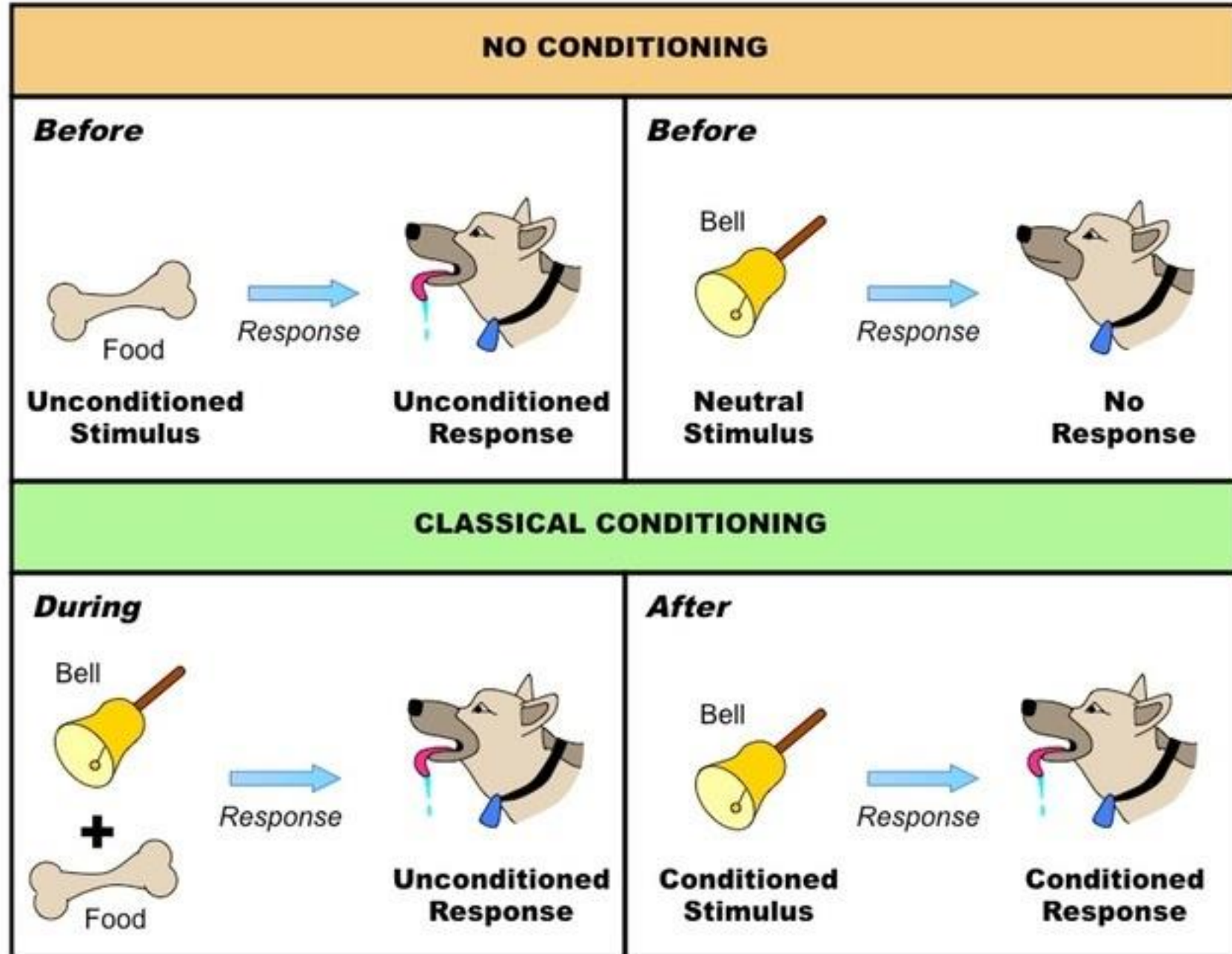
Klasické podmieňovanie

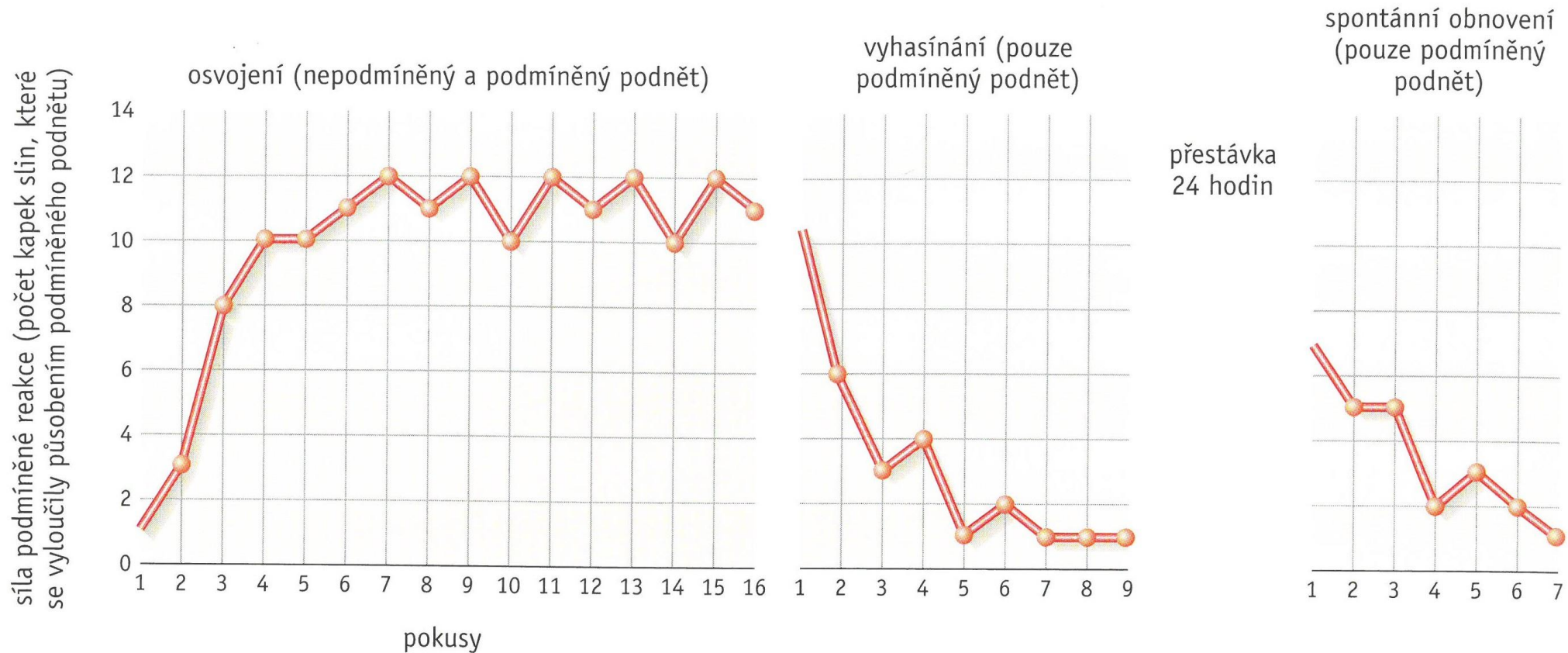
Proces učenia, pri ktorom sa pôvodne neutrálny podnet asociuje s iným podnetom na základe opakovaného spájania týchto dvoch podnetov

I. P. Pavlov

- ▷ Nepodmienny podnet
- ▷ Nepodmienná reakcia
- ▷ Neutrálny podnet - Podmienny podnet
- ▷ Podmienná reakcia

Osvojovanie, vyhasínanie, spontánne obnovenie

OBRÁZEK 7.2

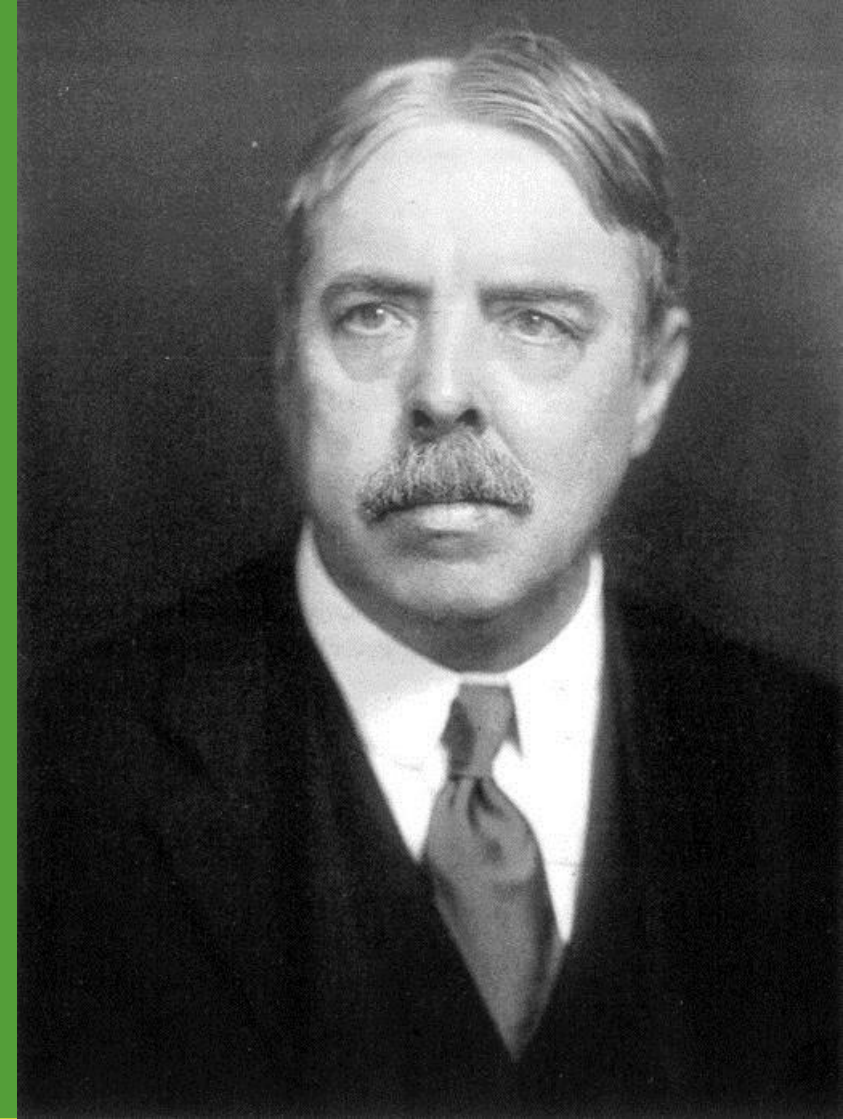
Osvojení a vyhasnutí podmíněné reakce. Křivka v levé části obrázku znázorňuje fázi osvojení. Na svislé ose je zachycen počet kapek slin vyloučených v reakci na podmíněný podnět (před objevením nepodmíněného podnětu); vodorovná osa zachycuje počet pokusů. Po 16 pokusech se experimentátor zaměřil na fázi vyhasínání: výsledky zachycuje prostřední část grafu. Pravá část grafu znázorňuje spontánní obnovení reakce po čtyřiaadvacetihodinové přestávce. (Zdroj: I. P. Pavlov: *Conditioned Reflexes*. © 1927, Oxford University Press. Přetištěno se svolením Oxford University Press.)

Klasické podmieňovanie

- ▷ Generalizácia podnetu
- ▷ Rozlišovanie podnetu
- ▷ Časová styčnosť / stálosť spojenia
- ▷ Biologické faktory
- ▷ Podmieňovanie druhého rádu

Inštrumentálne (operacionálne) podmieňovanie

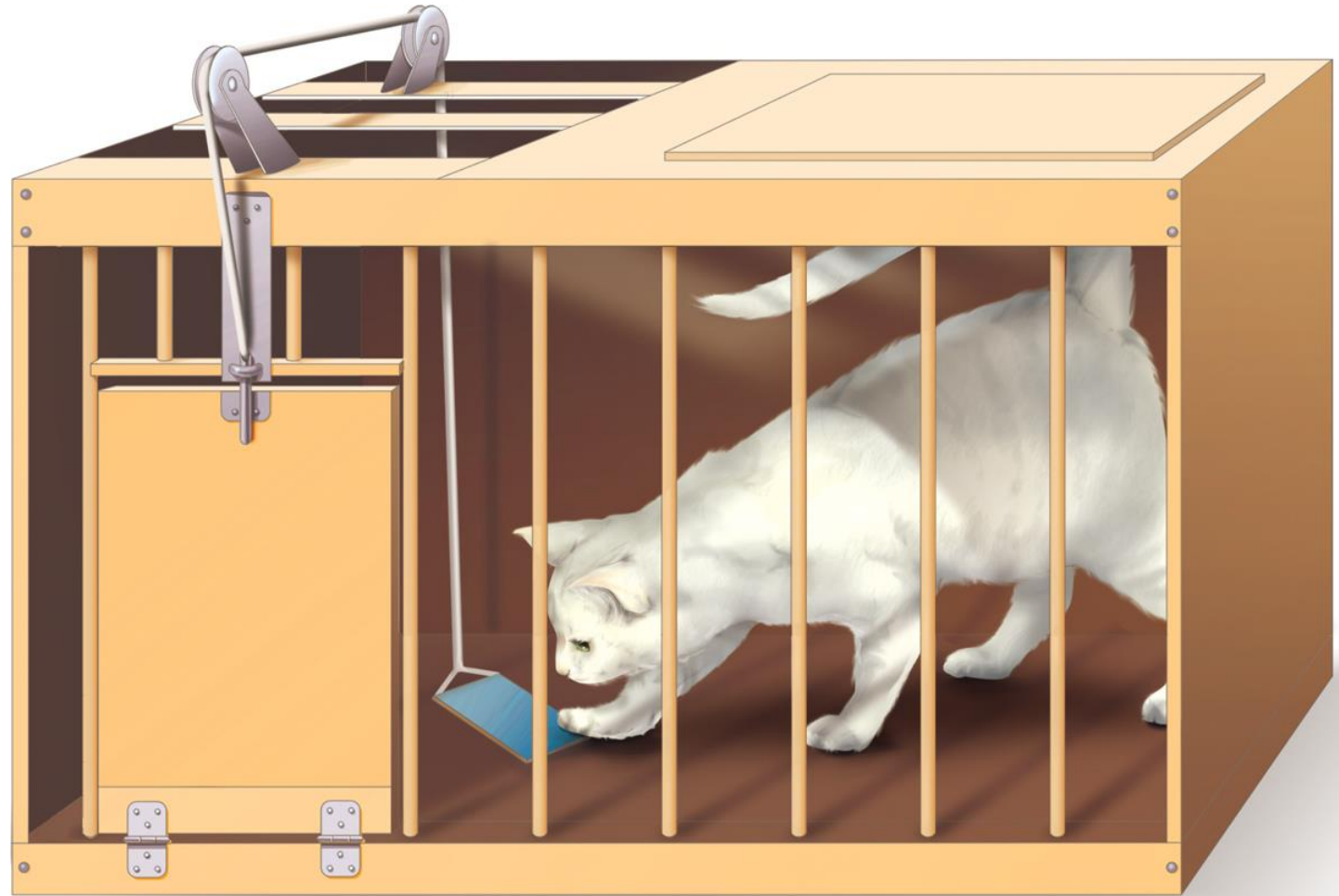
Jedinec sa učí správaniu, pretože správanie funguje ako nástroj toho, ako pôsobiť na okolie (dostať odmenu/trest)

<https://www.youtube.com/watch?v=AlhJYeSWqSs>

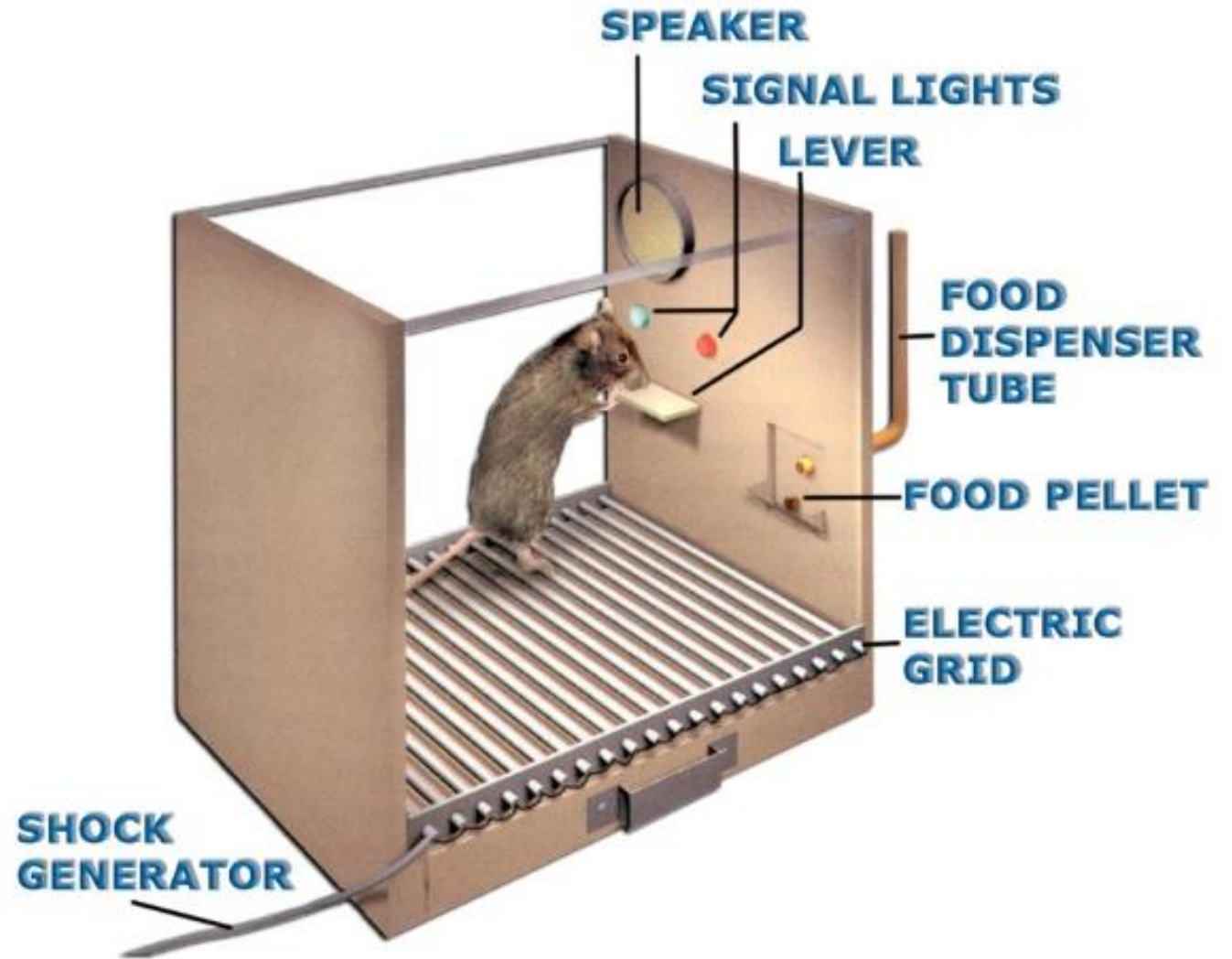
E. L. Thorndike

- ▷ Pokus, omyl
- ▷ **Zákon účinku:** z náhodných reakcií sa uchová to, čo malo pozitívne dôsledky

B. F. Skinner

- ▷ Skinner box
- ▷ Páčka
- ▷ Základná úroveň
- ▷ Osvojovanie
- ▷ Vyhasínanie

Posilnenie a trest

- ▶ **Pozitívne posilnenie:** príjemný podnet
- ▶ **Negatívne posilnenie:** odobratie nepríjemného podnetu

- ▶ **Pozitívny trest:** nepríjemný podnet
- ▶ **Negatívny trest:** odobratie príjemného podnetu

- ▶ Posilnenie = žiadúce
- ▶ Pozitívny = pridanie podnetu
- ▶ Negatívny = odobratie

Operacionálne podmieňovanie

- ▶ Tvarovanie
- ▶ Primárne / podmienené posilňovanie
- ▶ Generalizácia
- ▶ Rozlišovanie

Schémy posilňovania

Schéma

Charakteristika

poměrová schémata

schéma s fixným poměrem

k posílení (zpevnění) dochází po určitém počtu odpovědí

schéma s variabilním poměrem

k posílení dochází po určitém počtu odpovědí, množství potřebných odpovědí se nepředvídatelně mění

intervalová schémata

schéma s fixním intervalem

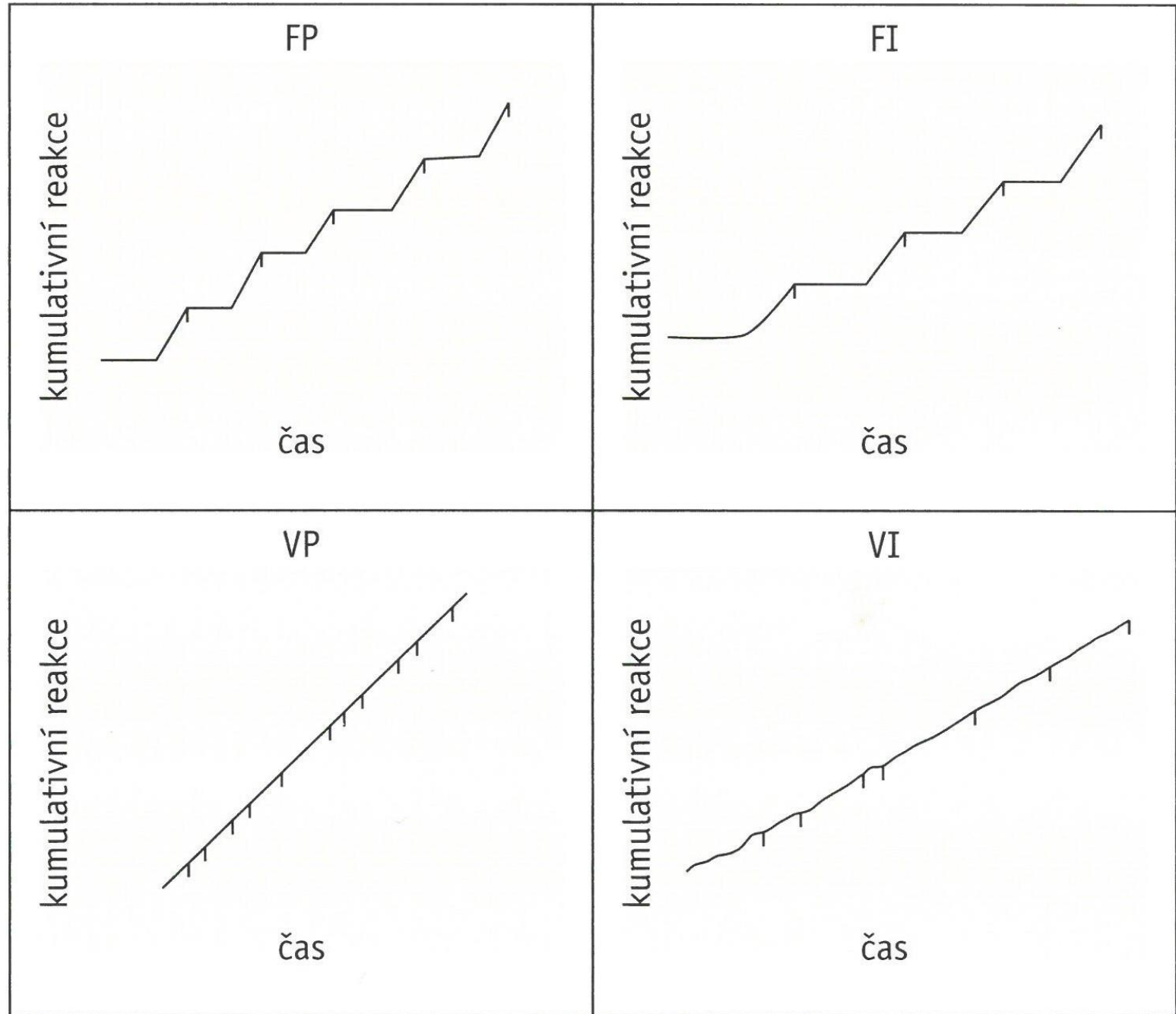
k posílení dochází po uplynutí určité doby od posledního posílení

schéma s variabilním intervalem

k posílení dochází po uplynutí určité doby od posledního posílení, délka trvání intervalu se nepředvídatelně mění

Schémy posilňovania

- ▷ FP: fixný pomer
- ▷ FI: fixný interval
- ▷ VP: variabilný pomer
- ▷ VI: variabilný interval

Operacionálne podmieňovanie

- ▶ Únikové učenie
- ▶ Vyhybavé učenie
- ▶ Kognitívne faktory:
 - Časová styčnosť
 - Kontrola (naučená bezmoc)
- ▶ Biologické faktory
 - Typ správania
 - Typ posilnenia/trestu

Behaviorismus

- Skúma správanie (to čo sa dá pozorovať)
- Myseľ = čierna skrinka
- S-R psychologie (stimulus, response)

Komplexné učenie

Učenie vhl'adom: W. Köhler

- ▶ Náhle pochopenie
- ▶ Viac než pokus omyl

- ▶ Spôsobuje vystavenie agresii agresiu?
- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=dmBqwWlJg8U> (1:20, 1:48)

Observačné učenie (nápodobou): A. Bandura

- ▶ Spôsobuje vystavenie agresii agresiu?
- ▶ <https://www.youtube.com/watch?v=dmBqwWlJg8U> (1:20)
- ▶ Ako inštrumentálne podmieňovanie
- ▶ Posilnenie je nepriame (očakávané)

Učenie a motivácia

- Experimenty s biologickými potrebami a vonkajšími pobídkami
- Dlhodobejšie ciele (štúdium vš)
- Vnútoraná motivácia – vytrvavejšia
- Efekt prílišného ospravedlnenia

Zdroje:

- ▷ Nolen-Hoeksema, S., Fredrickson, B. L., Loftus, G. R., & Wagenaar, W. A. (2012). *Psychologie Atkinsonové a Hilgarda* (Vyd. 3., přeprac). Praha: Portál.
- ▷ Sternberg, R. J. (2009). *Kognitivní psychologie* (Vyd. 2). Praha: Portál.
- ▷ <https://www.thinglink.com/scene/459780701164666881>
- ▷ https://epigeum.com/downloads/uct_accessible/uk/01_lecturing1/html/course_files/2_30.html
- ▷ <https://www.fastcompany.com/2682726/a-portrait-of-your-face-as-a-happier-person>
- ▷ <https://vesmir.cz/cz/on-line-clanky/2017/11/emoce-schovane-krivkach-eeg.html>
- ▷ <https://www.ststworld.com/jose-delgado-the-pioneer-of-electric-brain-stimulation/>
- ▷ <https://www.simplypsychology.org/asch-conformity.html>
- ▷ <https://terriermandotcom.blogspot.com/2012/05/thorndikes-cat-box.html>
- ▷ <https://www.slideshare.net/sebinomics/consumer-behaviour-part2-the-individual-perspective-8637711/41-Operant-Conditioning-The-Skinner-Box>
- ▷ <https://www.simplypsychology.org/tolman.html>
- ▷ <http://www.pigeon.psy.tufts.edu/psych26/kohler.htm>
- ▷ <http://www.busandcoach.travel/en/safe/>
- ▷ <https://twitter.com/iata/status/967071862852218881>
- ▷ <https://www.verywellmind.com/what-is-the-overjustification-effect-2795386>